

Opetussuunnitelman muutokset 2011

Opetushallitus on päättänyt 29.10.2010 perus- ja lisäopetuksen opetussuunnitelman muutoksista. Oriveden kaupunki muuttaa 1.8.2011 alkaen opetushallituksen määräyksen pohjalta opetussuunnitelmaansa seuraavan tekstin mukaiseksi. Luvuissa on valtakunnallisen opetussuunnitelman tekstiä, jonne on kuntakohtaiset sovittavat asiat kirjoitettu sisään tai ne sijaitsevat luvun lopussa. Kaupungin oma opetussuunnitelma on sinisellä, valtakunnallinen teksti mustalla.

Seuraaviin kohtiin alalukuineen on tullut muutoksia:

- 1.2 Opetussuunnitelman sisältö
- 2.3 perusopetuksen järjestäminen
- 3.4 opetusmenetelmät ja työtavat
4. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki
5. Oppimisen ja koulunkäynnin tukimuodot

1.2 Opetussuunnitelman sisältö

Perusopetuksen opetussuunnitelmasta tulee ilmetä seuraavat seikat sen mukaan kuin opetuksen järjestäminen edellyttää:

- arvot ja toiminta-ajatus
- yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet
- kieliohjelma
- noudatettava paikallinen tuntijako
- toimintakulttuurin, oppimisympäristön ja työtapojen kuvaukset
- opetuksen mahdolliset painotukset, kielikyylpy tai vieraskielinen opetus
- opetuksen mahdollinen eheyttäminen
- aihekokonaisuuksien toteuttaminen
- opetuksen tavoitteet ja sisällöt vuosiluokittain eri oppiaineissa tai opintokokonaisuuksittain vuosiluokkiin jakamattomassa opetuksessa
- valinnaisaineiden opetus
- tavoitteet oppilaan käyttäytymiselle
- yhteistyö esiopetuksen ja muun perusopetuksen kanssa
- yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja tukimuodot luvuissa 4 ja 5 täsmennettyjen ohjeiden mukaisesti oppilaiden opetus
- oppilaan arviointi ja
- eri kieli- ja kulttuuriryhmiin kuuluvien sen perustuminen hyvän osaamisen kuvauksiin ja päättöarvioinnin kriteereihin

- opinnoissa etenemisen periaatteet
- todistukset
- tietostrategia
- toiminnan arviointi ja jatkuva kehittäminen.

2. Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

2.3 Perusopetuksen järjestäminen

Perusopetuslain mukaan opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa ja opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Oppilaalla on lain mukaan oikeus työpäivinä saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Oppilaalla on myös oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto sekä laissa määritellyt opintososiaaliset edut ja palvelut.

Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Suomi on myös sitoutunut kansainvälisiin sopimuksiin, ohjelmiin ja julistuksiin, jotka edellyttävät opetuksen järjestämistä siten, että lasten ja nuorten oppiminen voidaan turvata yhteisessä koulussa.

Opetuksen, ohjauksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Koulutyö järjestetään siten, että oppilaan hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle on mahdollisimman suotuisat edellytykset. Kouluyhteisön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava sekä ystävällinen. Oppimisympäristön turvallisuutta tai terveyttä vaarantaviin tekijöihin puututaan heti. Koulupäivän tulee rakenteellaan, sisällöillään ja toimintatavoillaan luoda mahdollisuudet rauhalliseen työskentelyyn ja asioihin syventymiseen, yhdessä oppimiseen ja tekemiseen sekä oppimisen ilon ja mielekkyyden kokemuksiin.

Perusopetus edistää kannustavaa vuorovaikutusta, yhteistyötä, yhteistä vastuunottoa ja osallisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaiden mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan ja yhteiseen työskentelyyn sekä toimintaympäristöön. Osallisuuden kautta tuetaan oppimista, hyvinvointia sekä vastuulliseksi ihmiseksi ja yhteiskunnan jäseneksi kasvamista.

Oppilasta tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa oppilaiden, opettajien, muiden kouluyhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.

3. Opetuksen toteuttaminen

3.4 Opetusmenetelmät ja työtavat

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja -tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuutensa kannalta tärkeitä taitoja. Näitä ovat mm. ajattelun ja ongelmanratkaisun, työskentelyn ja vuorovaikutuksen, itsetuntemuksen ja vastuullisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen sekä ilmaisun ja käden taidot. Työskentelyn tulee edistää monipuolisesti tieto- ja viestintätekniikan sekä verkossa toimimisen taitoja. Menetelmien ja työtapojen tulee antaa mahdollisuuksia myös eri ikäkausille ominaiseen luovaan toimintaan, elämyksiin ja leikkiin. Opettaja valitsee opetusmenetelmät ja suunnittelee työtavat vuorovaikutuksessa oppilaiden kanssa. Työtapojen valinnan perusteita ovat, että ne

- virittävät halun oppia
- ottavat huomioon oppimisen prosessuaalisen ja tavoitteellisen luonteen
- ottavat huomioon eri oppiaineiden ja oppiainekokonaisuuksien lähtökohdat ja tavoitteet
- aktivoivat työskentelemään tavoitteellisesti
- edistävät jäsentyneen tietorakenteen muodostumista sekä taitojen oppimista ja niissä harjaantumista
- kehittävät tiedon hankkimisen, soveltamisen ja arvioimisen taitoja
- tukevat oppilaiden keskinäisessä vuorovaikutuksessa tapahtuvaa oppimista
- edistävät sosiaalista joustavuutta, kykyä toimia rakentavassa yhteistyössä sekä vastuun kantamista toisista
- kehittävät valmiuksia ottaa vastuuta omasta oppimisesta, arvioida sitä sekä hankkia palautetta oman toiminnan reflektointia varten
- auttavat oppilasta tiedostamaan omaa oppimistaan sekä mahdollisuuksiaan vaikuttaa siihen.
- kehittävät oppilaan oppimisstrategioita ja taitoja soveltaa niitä uusissa tilanteissa

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriyttämisellä vaikutetaan oppimismotivaation. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmässä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä. Eriyttämisestä kolme keskeistä ulottuvuutta liittyvät opiskelun laajuuden, syvyyden ja etenemisnopeuden vaihteluun.

Eriyttäminen voi kohdistua muun muassa opetuksen sisältöihin, käytettäviin opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään ja käytettävissä olevaan aikaan. Oppimisympäristöä ja työtapoja voidaan muokata

esimerkiksi luomalla tilaisuuksia oppilaiden osallistumiseen, tarjoamalla valinnanmahdollisuuksia, säätelämällä tilankäyttöä, ryhmittelemällä oppilaita joustavasti ja hyödyntämällä koulun ulkopuolella tapahtuvia oppimistilanteita. Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla. Opetuksessa otetaan huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet kytkemällä opittavat tiedot ja taidot oppilaille merkityksellisiin kokemuksiin ja toimintamuotoihin. Oppilaat voivat tarvita erilaisia mahdollisuuksia osaamisensa ja edistymisensä näyttämiseen ja hyötyvät aina yksilöllisestä palautteesta.

Kun opetusta toteutetaan yhdysluokissa tai yhdessä esiopetusryhmän kanssa, oppilaiden ikä ja kehitysvaihe sekä eri vuosiluokkien tavoitteet ja omaleimaisuus tulee ottaa huomioon.

4. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

4.1 Yleinen tuki

Laadukas opetus sekä mahdollisuus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin kaikkina työpäivinä on jokaisen oppilaan oikeus. Koulutyössä tulee ottaa huomioon kaikkien oppilaiden edellytykset ja tarpeet. Koulun toimintatapoja ja -kulttuuria kehitetään niin, että yhteistyötä ja yhdessä tapahtuvaa oppimista voidaan hyödyntää ja oppilaiden erilaisuus voidaan kohdata mahdollisimman hyvin.

Välittäminen, huolenpito ja myönteinen ilmapiiri koulu yhteisössä edistävät oppilaan kehitystä ja tukevat hyvää oppimista. Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa tässä onnistumista.

Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opettaja ohjaa oppilaita tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehityshaasteensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelumotivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Yhdysluokkaopetuksessa näiden järjestelyjen merkitys korostuu. Koulu käyttää erityisesti tukiopetusta, sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa, osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tuen tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

Oppilaan hyvinvointiin ja oppimismotivaatioon voidaan vaikuttaa myös koulun kerhotoiminnan ja aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla, mikäli opetuksenjärjestäjä niitä

tarjoaa. Suunnittelemalla ne osaksi oppilaan päivää voidaan lisätä myös turvallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia.

4.2 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti.

Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta, joka kuvataan luvussa 5.1.3. Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää. Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

On tärkeää huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä. Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppilaan luokanopettaja / luokanvalvoja vastaa pedagogisen arvion tekemisestä. Alakoulussa sen tekevät luokanopettaja yhdessä erityisopettajan sekä tarvittaessa aineenopettajien kanssa. Yläkoulussa erityisopettaja ja aineenopettaja(t) yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion.

Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita.

Pedagoginen arvio käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä, jonka jälkeen oppilaalle tehdään yhteistyössä huoltajan kanssa oppimissuunnitelma. (ks. oppimissuunnitelma)

[Rehtori vastaa moniammatillisesta käsittelystä ja pedagogiseen arvioon kirjattujen tukitoimien resurssoinnista. Rehtori myös tiedottaa lukukauden alussa huoltajille oppilashuoltoryhmän koostumuksen.](#)

Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuoltotyössä siten kuin yksittäisen oppilaan asian käsittelystä säädetään. Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma käsitellään tarkemmin luvussa 4.5.1.

4.3 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista¹⁴. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle peruskoulun jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä.

Oppimäärän yksilöllistämisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. [Erityisen tuen hallintopäätöksen tekee kasvatus- ja opetusjohtaja](#). Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. [Arvion yksilöllistämisen tarpeesta tekee luokan- tai aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa](#).

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vammaan, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimista varten opetuksen järjestäjän päättämä toimielin, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä, tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta

Selvitysten perusteella opetuksen järjestäjä tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi.²⁰

Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyin oppimäärän

Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

[Pedagogisen selvityksen teosta vastaa luokanopettaja tai luokanvalvoja. Pedagogisen selvityksen tekevät luokanopettaja / aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa.](#)

Pedagoginen selvitys käsitellään moniammatillisessa oppilashuoltoryhmässä, jonka jälkeen pedagoginen selvitys lähetetään kasvatus- ja opetusjohtajalle, joka tekee selvityksen pohjalta päätöksen erityisestä tuesta.

4.4 Oppimisen ja koulunkäynnin tuki paikallisessa opetussuunnitelmassa

Kolmen eri tukimuodon käytön tavoitteena on tukea oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja ehkäistä perusopetuksen keskeyttämistä.

Oriveden perusopetuksen tuki painottuu yleisopetuksen yhteydessä toteutettavaan tukeen. Yleistä, tehostettua ja erityistä tukea järjestetään kaikissa Oriveden kouluissa. Opetusjärjestelyt toteutetaan niin, että oppilas saa mahdollisuuksien mukaan tarvitsemansa tuen lähikoulussa. Opetuksen järjestäjä osoittaa oppilaalle lähikoulun opetusvelvollisuuden alkaessa ja yläkouluun (vuosiluokalle 7) kaikki oppilaat siirtyvät Oriveden yhteiskouluun. Toiminta-alueittain tai mahdollisia muita erityispalveluja tarvitsevat oppilaat opiskelevat Vatialan koulussa Kangasalla.

Oppilaan tarvitseman tuen toteuttamisessa käytetään monipuolisia tukimuotoja, kuten eriyttäminen, tukiopeus, erityisopeus, samanaikaisopeus, joustavat ryhmittelyt, avustajapalvelut sekä moniammatillisia oppilashuollon tukitoimia, joita voivat olla kuraattorin ja terveydenhoitajan palvelut. Tuen toteuttaminen riippuu opettajan arviosta siitä, millaista tukea oppilas tarvitsee opinnoissaan. Opettaja tekee tukitoimien suunnittelussa yhteistyötä tukea tarvitsevan oppilaan huoltajien kanssa.

4.5 Yksilölliset suunnitelmat

4.5.1 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana.

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan.

Suunnitelman tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelman avulla ei kuitenkaan oppiaineen oppimäärää voida yksilöllistää. Oppimäärän yksilöllistäminen vaatii erityisen tuen päätöksen.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet hyödyttävät oppilaan

oppimista ja kasvua. Oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua oppilaan valmiuksien kannalta.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arvioissa tuotettuun tietoon. Oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Oppimissuunnitelman laatii luokanopettaja tai aineenopettaja yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppimissuunnitelma tarkistetaan vähintään kerran lukuvuodessa yhteistyössä huoltajien kanssa.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Suunnitelman laadinnassa hyödynnetään oppilaalle mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista arviota ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla. Ensimmäisen luokan oppilaiden oppimissuunnitelma voi rakentua lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman pohjalle, jos sellainen on tehty.

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia.

Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Opetussuunnitelmassa voidaan päättää, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Jos tällainen hallintopäätös tehdään yksittäisen oppilaan kohdalla, tulee hänelle laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Erityisistä opetusjärjestelyistä tulee tehdä hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma. [Hallintopäätöksen tekee kasvatus- ja opetusjohtaja.](#)

Yleisen tuen aikana tehtävä oppimissuunnitelma: suunnitelman tekee se opettaja, joka katsoo sen tarpeelliseksi omassa aineessaan. Oppimissuunnitelma yleisen tuen aikana sisältää opetussuunnitelmassa oppimissuunnitelmasta määrätyt osa-alueet, kuitenkin niin, että opettaja voi halutessaan vähentää niitä. Oppimissuunnitelma tehdään tarvittaessa yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa.

Perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilas voidaan ottaa joustavan perusopetuksen toimintaan, minkä jälkeen hänelle tulee laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvien osien samoja osa-alueita kuin tehostetun tuen aikana laadittava oppimissuunnitelma. Lisäksi siinä kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä.

Erityinen tuki

Oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

4.5.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja, jonka tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia.

[HOJKS:n laativat luokanopettaja tai aineenopettaja sekä erityisopettaja yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Koollekutsujana toimii luokanopettaja/luokanvalvoja. HOJKS:n kirjaa luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja. Tarvittavilta osin HOJKS valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä, ja se tarkistetaan tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi.](#)

HOJKS:n tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä

- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
 - kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta
- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt
 - edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan
- Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi
- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain
 - edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman laatimisessa hyödynnetään oppilaalle osana tehostettua tukea tehtyä oppimissuunnitelmaa sekä pedagogista selvitystä ja sen yhteydessä kerättyä tietoa. Mikäli oppilaalle on laadittu kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Kokemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKSiin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

5. Koulunkäynnin tukimuodot

Luvussa kuvataan Oriveden kaupungin oppimisen ja koulunkäynnin eri tukimuodot ja niiden käyttäminen eri tuen tasoilla. Luku sisältää lisäksi joustavan perusopetuksen toimintaa koskevan osuuden. Luvussa kuvataan myös kaupungin oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen –suunnitelma.

5.1 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu. Tukiopetuksen tavoitteena on, että oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla. Myös erityisoppilailla on oikeus tukiopetukseen.

Koulutyö suunnitellaan siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan tuen tarpeeseen liittyvien oppituntien aikana. Tukiopetusta voidaan antaa myös oppituntien ulkopuolella. [Päätöksen tukiopetuksen sijoittamisesta tekee opettaja yhteistyössä rehtorin kanssa.](#)

Tukiopetusta voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana. [Päätöksen tukiopetuksen antamisesta tekee ensisijaisesti opettaja.](#) Tukiopetus on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille. [Tukiopetuksen antaja ilmoittaa huoltajalle tukiopetuksen antamisesta etukäteen riittäväksi katsomallaan tavalla.](#)

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa.

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaoloista tai tilapäisistä oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, arvioidaan yleisen tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Tiedot kirjataan pedagogiseen

arvioon. Pedagogisen arvion tekee alakoulussa luokanopettaja, yläkoulussa luokanvalvoja yhteistyössä oppilaan aineenopettajien kanssa. Pedagoginen arvio käsitellään oppilashuoltoryhmässä.

Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopeetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopeetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopeetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, arvioidaan yleisen tuen aikana annetun tukiopeetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopeetuksen tarve jatkossa. Tiedot kirjataan pedagogiseen arvioon. Pedagogisen arvion tekee alakoulussa luokanopettaja, yläkoulussa luokanvalvoja yhteistyössä oppilaan aineenopettajien kanssa. Pedagoginen arvio käsitellään oppilashuoltoryhmässä.

Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopeetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopeetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopeetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun tukiopeetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopeetuksen tarve jatkossa. Arvio kirjataan pedagogiseen selvitykseen. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitsema tukiopeetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin. Tukiopeetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Tukiopeetus on tilapäinen tukitoimi oppilaan koulunkäynnin tukemiseksi. Oppilaan jäädessä tilapäisesti jälkeen opinnoissaan, kun oppimisessa havaitaan ongelmia tai halutaan ehkäistä mahdollisesti tulevia ongelmia, voidaan antaa tukiopeetusta niiden tuntien aikana, joihin tarve liittyy tai työjärjestyksen ulkopuolella. Koulun tuntikehykseen on varattava resursseja tukiopeetuksen antamiseksi.

Tukiopeetusta antaa pääsääntöisesti aineessa opettava opettaja, mutta myös muiden opettajien on mahdollista antaa tukiopeetusta. Mikäli tukiopeetusta antaa joku muu opettaja, tekevät tukiopeetusta antava ja ainetta opettava opettaja yhteistyötä. Tukiopeetuksen antamisen muodot on kuvattu valtakunnallisessa opetussuunnitelmassa.

Tukiopeetuksen tarpeesta tulee tiedottaa huoltajalle. Tiedotuksesta huolehtii ensisijaisesti tukiopeetusta antava opettaja, mutta tiedottaa voi myös luokanopettaja tai luokanvalvoja. Yhteistyö huoltajien kanssa on tärkeää. Koulun ja kodin samansuuntainen toiminta edistää oppilaan oppimista.

5.1.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisen erityisopetuksen

tavoitteena on parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että osa-aikaista erityisopetusta varten on tarvittavaa ja riittävää erityispedagogista osaamista. [Oriveden kaupungissa osa-aikaista erityisopetusta antavat erityisopettajat.](#)

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. [Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Vastuu suunnittelusta ja arvioinnista on aineenopettajalla tai luokanopettajalla yhteistyössä erityisopettajan kanssa. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.](#)

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. [Osa-aikaisen erityisopetuksen antamisesta tiedottaa erityisopettaja tai muu asiaa tunteva.](#) Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa. Oppilashuoltoa edustavat esimerkiksi terveydenhoitaja, kuraattori, psykologi ja opinto-ohjaaja.

5.1.3 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Siinä ratkaistaan erityisopetuksen järjestämiseen liittyvät seikat ja opetuksen keskeiset tavoitteet, sisällöt sekä oppimisympäristöön ja opetusmenetelmiin liittyvät tekijät siten kuin HOJKS:n laatimisen yhteydessä luvussa 4.5.2 on ohjeistettu.

Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään. Opetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Opetusryhmien muodostamisesta säädetään tarkemmin perusopetusasetuksessa.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Erityisopettajien ja muiden asiantuntijoiden välinen yhteistyö

Erityisopettaja tekee yhteistyötä oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemiseksi huoltajien, esikoulun, eri luokka-asteiden opettajien sekä rehtorin kanssa. Myös koulukuraattorin, terveydenhoitajien, perheneuvolan, sosiaalitoimen, nuorisotyön ja poliisin kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä. Erityisopettaja toimii myös koulun moniammatillisen oppilashuoltotyöryhmän jäsenenä.

Niveltäminen siirtymävaiheissa

Nivelkohtia ovat siirtyminen esiopetuksesta kouluun, luokan tai koulun vaihtuminen, siirtyminen erityisopetukseen tai takaisin, siirtyminen kuudennelta luokalta seitsemännelle ja yläluokilta jatko-opintoihin.

Nivelkohdissa siirretään viipymättä oppilaan opetuksen kannalta välttämättömät tiedot aikaisemmalta opetuksen järjestäjältä uudelle.

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö

Esikoulun erityistä tukea tarvitsevan oppilaan viimeisessä kuntoutussuunnitelmapalaverissa ennen koulun alkua ovat mukana ainakin vanhemmat, esikoulun opettaja, koulun erityisopettaja ja mahdollisesti tuleva luokanopettaja. Lisäksi mukana voivat olla erityislastentarhanopettaja, terveydenhoitaja tai joku muu asiantuntija.

Luokat 6-7

Luokkien 6 ja 7 välisen yhteistyön tulee olla tiivistä erityisopetuksen osalta. Tavoitteena on nivelkohdassa tiedonkulun varmistaminen ja oppilaan tarvitseman erityistuen saamisen turvaaminen.

Keväisin Yhteiskoulun erityisopettaja ja opinto-ohjaaja keskustelevat yläkouluun siirtyvistä kuudesluokkalaisista yhdessä luokanopettajien ja erityisopettajan kanssa. Tarvittaessa läsnä on myös koulukuraattori. Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden kohdalla voidaan järjestää myös yksilöllisiä siirtopalavereita, joissa ovat läsnä myös vanhemmat ja oppilas itse.

9.lk – jatko-opinnot

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden jatko-opintoihin siirtyminen edellyttää erityisopettajan ja opinto-ohjaajan tiivistä yhteistyötä soveltuvan jatko-opiskelupaikan löytämiseksi. Tällöin pyritään löytämään ne tukitoimet, jotka turvaavat pysymisen jatko-opinnoissa syrjäytymisen ehkäisemiseksi.

Toimintatavat, vastuut ja työnjako

Erityistä tukea saavien oppilaiden kohdalla toimintatavat, vastuut ja työnjako määritellään oppilaalle tehtävässä henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS). Oppilasta voidaan opettaa joko integroituna yleisopetuksen luokassa, pienryhmässä tai erityisluokassa oppilaan etu huomioon ottaen.

5.1.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa.

Esimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskelutekniikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla. Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistamisestä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Erityisen tuen hallintopäätöksen tekee kasvatus- ja opetusjohtaja.

Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. [Pedagogisen selvityksen teosta vastaa luokanopettaja tai luokanvalvoja. Pedagogisen selvityksen tekevät luokanopettaja / aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa.](#)

Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Arvion yksilöllistämisen tarpeesta tekee luokan- tai aineenopettaja yhteistyössä erityisopettajan kanssa.

Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös. Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKSissa.

Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteen yleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että

päätösarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta. Vapauttamiseen oppimäärän opiskelusta tulee olla erityisen painavat syyt. Vapauttamisesta tehdään perusopetuslain 18 §:ssä tarkoitettu hallintopäätös. Sen tekee kasvatus- ja opetusjohtaja (Juupajoki: Sivistystoimenjohtaja).

Oppilaalle, joka on muutoin kuin tilapäisesti vapautettu jonkin aineen opiskelusta, tulee järjestää vastaavasti muuta opetusta tai ohjattua toimintaa. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden oppiaineiden opiskelusta vapauttaminen kuvataan luvussa 5.1.5.

5.1.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidentämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua. Hallintopäätöksen tekee Orivedellä kasvatus- ja opetusjohtaja. (juupajoki: sivistystoimen johtaja)

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Tiedonantovastuu on erityislastentarhanopettajalla tai varhaiskasvatuksen muuten määräämällä vastuushenkilöllä. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. [Suunnittelun tekee erityislasten tarhanopettaja yhdessä lasten huoltajien kanssa. Erityislastentarhanopettaja myös vastaa tiedotuksesta.](#)

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös. Sen tekee koulun rehtori. (Juupajoki:?)

Pidennetyyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS) esiopetuksen alkaessa. [Suunnitelman laatii esikoulunopettaja yhdessä huoltajien ja erityisopettajan /erityislastentarhanopettajan sekä mahdollisesti muiden tahojen kanssa.](#)

Pidennetyyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyyn oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyyn oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin. [Päätöksen tekee Kasvatus- ja opetusjohtaja.](#)

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

[Pidennetyyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan opetuksesta määrätään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa \(HOJKS\). HOJKSissa kuvataan opetuksen järjestäminen, toimintatavat, yhteistyö eri toimijoiden kesken, vastuut ja yhteistyö huoltajien kanssa sekä mahdollinen opiskelu oppiainekokonaisuuksina tai oppiaineiden jako osa-alueisiin. Huoltajia kuullaan ennen pidennettyyn oppivelvollisuuteen siirtymistä ja erityisen tuen päätöstä. Selostus yhteistyöstä huoltajien kanssa kirjataan HOJKSiin.](#)

5.1.6 Toiminta-alueittain opiskelu

Vaikeimmin kehitysvammaisten oppilaiden opetus voidaan järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Myös muulla tavoin vammaisen tai vakavasti sairaan oppilaan opetus voi olla oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä perusteltua järjestää toiminta-alueittain. Opetuksen järjestämisestä oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Opetuksen järjestäminen perustuu kokonaisvaltaisten tavoitteiden määrittelyyn, oppilasryhmässä tapahtuvan vuorovaikutuksen edistämiseen sekä toimivan ja motivoivan oppimisympäristön kehittämiseen. Opetuksen suunnittelun lähtökohtana ovat oppilaan

vahvuudet ja tavoitteena oppilaan koko potentiaalin käyttöön saaminen. Koulupäivän eri toimintoja hyödynnetään oppimisessa.

Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan kunkin toiminta-alueen tavoitteet ja keskeiset sisällöt sekä edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa olevia ja oppilaalle mielekkäitä.

Toiminta-alueet voivat sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, jos oppilaalla on vahvuuksia jossakin yksittäisessä oppiaineessa. Opetuksen toteuttamisessa eri toiminta-alueiden sisältöjä voidaan yhdistää. Toiminta-alueittain järjestettyyn opetukseen liittyy aina myös kuntouttavia ja hoitavia elementtejä. Opetuksen suunnittelu ja toteuttaminen edellyttää oppilaan opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden välistä yhteistyötä. Toiminta-alueittain järjestetyssä opetuksessa arviointi tapahtuu toiminta-alueittain.

Arviointi annetaan aina sanallisena. Mikäli jokin toiminta-alue sisältää yksittäisen oppiaineen tavoitteita ja sisältöjä, tämä voidaan kuvata osana sanallista arviointia tai todistuksen liitteessä. Motoristen taitojen oppimisen tavoitteena on vahvistaa oppilaan kehon hahmotusta, edistää kokonais- ja hienomotoristen taitojen kehittymistä sekä antaa mahdollisuuksia monipuolisesti harjoitella taitoja arjen eri tilanteissa. Motoristen taitojen opetuksen tulee sisältää motoristen toimintojen suunnittelun ja ohjauksen, tasapainon, koordinaation, rytmin, kestävyuden ja lihasvoiman kehittämiseen liittyviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitojen oppimisen lähtökohtana on kontaktin muodostuminen oppilaan kanssa ja sen pohjalle rakentuva kommunikoinnin ymmärtämisen ja tuottamisen harjoittelu. Tavoitteena on, että oppilas on vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa, tulee ymmärretyksi ja ymmärtää itsekkin muita ryhmän oppilaita ja aikuisia. Oppilaalle turvataan mahdollisuus käyttää itselleen luonteenomaisia tapoja kommunikoida. Oppilaalla tulee olla käytettävissään vaihtoehtoisia kommunikaatiokeinoja. Kielen ja kommunikaation opetus sisältää kielellistä tietoisuutta, ilmaisua, käsite- ja sanavarastoa, viittomien, merkkien, symbolien, kirjainten ja sanojen tunnistamista ja käyttöä sekä ajattelua kehittäviä osa-alueita.

Kommunikaatiotaitoja harjoitellaan eri tilanteissa koulupäivän aikana. Sosiaalisten taitojen oppimisen tavoitteena on oppilaan vuorovaikutustaitojen kehittyminen. Opetuksen tulee sisältää sosiaalisissa ympäristöissä toimimista sekä vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua tukevia osa-alueita. Oppilaan itsetuntemusta ja oppimismotivaatiota tuetaan luomalla edellytykset onnistumisen kokemuksiin ja vahvistamalla myönteistä sosiaalisen oppimisen ilmapiiriä. Kognitiivisten taitojen oppimisen tavoitteena on, että oppilas aktivoituu ja oppii käyttämään aistejaan ympäröivän todellisuuden hahmottamiseen. Opetuksen tulee tukea oppimiseen, muistamiseen ja ajattelemiseen liittyvien prosessien kehittymistä. Kognitiivisten taitojen tulee sisältää aistien stimulointia ja harjoittamista, valinnan, luokittelun, ongelmanratkaisun ja päätöksenteon sekä syy-seuraussuhteen oppimista edistäviä osa-alueita. Oppiaineiden sisällöistä voidaan saada aineistoa kognitiivisten taitojen oppimiseen.

Päivittäisten taitojen oppimisen tavoitteena on lisätä oppilaan aktiivista osallistumista elinympäristön toimintaan sekä edistää omatoimisuutta ja itsenäistymistä. Opetuksen tulee

sisältää terveyttä ja turvallisuutta, arkipäivän elämäntaitoja, asumista ja ympäristössä liikkumista sekä vapaa-ajan viettoa käsitteleviä osa-alueita. Päivittäisten taitojen harjoittelu luo mahdollisuuksia motoristen taitojen, kielen ja kommunikaation, sosiaalisten sekä kognitiivisten taitojen kehittymiselle ja harjoittelulle. Ne puolestaan vahvistavat päivittäisten taitojen hallintaa.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Oriveden kaupunki tekee toiminta-alueittain opiskelevien opetuksessa yhteistyötä Vatialan koulun (Kangasala) kanssa. Toiminta-alueittain opiskelun opetussuunnitelma sisältyy Vatialan koulun ja Kangasalan kunnan opetussuunnitelmista. Opetussuunnitelmat löytyvät koulun ja kunnan internet-sivuilta.

5.2 Ohjauksellinen ja muu tuki

5.2.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Opetus ja kasvatusta tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämistä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen.

Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä kouluyhteisön toimintamalleista ja tiedottamiskäytänteistä erilaisissa

ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Kodin ja koulun välinen yhteistyö perustuu molemminpuoliseen luottamukseen ja arvostukseen. Tavoitteena on toimiva yhteistyö lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Vuorovaikutus kodin ja koulun ja sen aktivoiminen on koulun vastuulla. Koululla on tiedotusvastuu oppilaan, opettajan ja huoltajan oikeuksista ja velvollisuuksista sekä yhteistyöstä ja toimintamalleista. Kouluilla käytetään aktiivisesti ja monipuolisesti erilaisia tiedotuskanavia. Käytettävissä olevia kanavia ovat kotisivut, sähköposti, tiedotteet, vanhempainillat vuosittain sekä muut tarpeelliset menetelmät.

Luokkatasolla luokan asioista tiedottaa luokanopettaja tai luokanvalvoja. Luokanopettaja tai valvoja voi käyttää tiedottamisessa kaikkia tehokkaiksi katsomiaan välineitä. Yksilötasolla oppilashuollon näkökulmasta korostuu poissaolojen ilmoittaminen ja poissaolomäärän seuraaminen. Koulu tiedottaa poissaolojen seurantatavoista oppilasta ja hänen huoltajiaan. Muita yksittäistä oppilasta koskevia tiedotusmenetelmiä ovat esimerkiksi puhelinkeskustelut, vanhempainvarti, tiedotteet, reissuvihko, oppimissuunnitelman ja HOJKSin laatimis- ja päivitystapaamiset sekä todistus.

Huoltajien tulee aktiivisesti seurata koulusta tulevaa tiedotusta opettajan osoittamasta ensisijaisesta tiedotusvälineestä, joka voi olla esimerkiksi reissuvihko, moodle, sähköposti tai Muisteri-kalenteri.

Muistilista koulun ja kodin velvoitteista

KOULUN TÄYTYY TIEDOTTAA KOTIIN
opetussuunnitelmasta (kasvatustavoitteista)
opetuksen järjestämisestä (mm. työajat, loma-ajat, luokat, jne.)
oppilaan luvattomista poissaoloista
kurinpidollisista rangaistuksista
oppilaan opintojen edistymisestä, työskentelystä ja käyttäytymisestä
oppilashuollosta
mahdollisuuksista osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön

huoltajien, opettajan ja oppilaan velvollisuuksista ja oikeuksista

KOULUN TÄYTYY KUULLA HUOLTAJIA

kasvatustavoitteiden laadinnassa
kurinpidollisia rangaistuksia annettaessa
tukiopetuksen järjestämisessä
uskonnon opetuksen järjestämisessä
vuosiluokalle jättämisessä
erityisopetukseen siirrossa
oppilaan opiskeluun, opinto-ohjaukseen ja opiskeluvalintoihin liittyvissä asioissa
henkilökohtaista oppimissuunnitelmaa ja HOJKS:ia laadittaessa
oppilashuollon tukitoimien suunnittelussa ja toteuttamisessa
erilaisten kieli- ja kulttuuriryhmien opetusjärjestelyissä
aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan järjestämisessä
salassapitoon ja oppilasta koskevien tietojensaantioikeuteen liittyvissä asioissa
koulun toiminnan arvioinnissa

KOTIEN TÄYTYY TIEDOTTAA KOULUUN

huoltajien yhteystiedot
poissaolojen syyt
lapsen opiskeluun vaikuttavista terveydellisistä seikoista
erityisruokavalioista
lapsen opinnoissa etenemisestä kodin näkökulmasta ja kotitehtävien määrästä
mahdollisuuksien mukaan kodin tilanteista/ongelmista, jotka vaikuttavat lapsen
koulunkäyntiin
oppilaalle tehdyistä koulua koskevista tutkimustuloksista

Koulun ja kodin perinteinen yhteistyömuoto on vanhempainilta. Vanhempien aktiivinen osallistuminen lapsen opiskeluun läksyjä kuulustelemalla ja tarkistamalla on erittäin tärkeä yhteistyömuoto. Oriveden koululaitoksen peruskouluissa ja lukioissa pidetään läksyjen tekemistä ja palautteen antamista tärkeänä. Kotitehtävien tekeminen kasvattaa oppilaita vastuullisuuteen ja itsenäiseen työskentelyyn. Kotitehtäviä annetaan kohtuullisesti, ja niiden sisältö ja muoto vaihtelevat oppiaineittain. Kotitehtävillä varmistetaan perustaitojen osaamista. Tarpeen vaatiessa oppilaille tarjotaan tukiopetusta, annetaan lisätehtäviä tai oppilaat määrätään korvaamaan tekemättömät tehtävät valvotusti normaalin kouluajan jälkeen. Vanhempien tehtävänä on tukea oppilasta läksyjen tekemisessä yhteistyössä koulun kanssa.

Yhteistyömuodot ja -tasot

Seuraavassa on lista käytännön yhteistyömuodoista. Siinä on huomioitu edelliset valtakunnalliset minimivelvoitteet ja vanhempien toiveet

TIEDOTTAMINEN KOULUN TOIMINNASTA

tiedotelehti lukuvuoden alussa (mm. toimintasuunnitelma, henkilökunnan yhteystiedot)
pienempiä tiedotteita lukuvuoden aikana aina tarvittaessa
koulujen kotisivut internetissä (www.orivedenkoulut.net)
koulun yhteinen vanhempainilta ja kirjallinen kooste tärkeimmistä asioista

Moodle, sähköposti, muisterikalenteri, reissuvihko yms. opettajan osoittama tiedotusväline.

YHTEISTYÖTAVAT

Kouluissa käytetään seuraavia yhteistyömuotoja:

poissaoloista ilmoittaminen huoltajalle

reissuvihko, puhelinkeskustelut, kirjalliset viestit, teksti- ja sähköpostiviestit tai moodle luokanopettajan/aineenopettajan/ryhmäohjaajan ja valvontaluokan vanhempien sopimusten mukaan samat välineet

kotitehtävät

Kotitehtävät ilmoitetaan erikseen huoltajille erikseen sovittaessa ja samalla sovitaan tiedotuskanavasta.

oppimis- yms. vaikeuksista keskusteleminen ja tukitoimista sopiminen

vartit eli arviointikeskustelu vähintään kerran vuodessa
kirjallista palautetta oppilaan edistymisestä aina tarvittaessa
pedagoginen arvio, henkilökohtainen oppimissuunnitelma, pedagoginen selvitys ja HOJKS. (Lisätietoa löytyy mm. koulukohtaisilta kotisivuilta.)
lukuvuositodistus, Yhteiskoulussa ja lukiossa myös jaksotodistukset
tapaamiset
puhelinkeskustelut

Opettajat opastavat vanhempia auttamaan lasta opinnoissa mm. kotitehtävien tekemisessä ja opiskelutottumuksien luomisessa. Vanhemmat voivat halutessaan muodostaa koulukohtaisen tai alueellisen vanhempainyhdistyksen, jonka toimintaa koulu aktiivisesti edistää.

Kotien ja koulujen yhteistyömuodoista kehitetään koulukohtaisesti etenkin vanhempainiltoja ja erilaisia tapoja tukea vanhempien osallistumista lastensa koulunkäyntiin.

Yhteistyö

Oriveden koulut toimivat yhteistyössä toistensa kanssa erilaisin tavoin. Erilaiset yhteistyömuodot näkyvät koulujen työsuunnitelmasta. Opettajilla on yhteisiä koulutuspäiviä ja vapaaehtoisia yhteisiä hankkeita sekä palavereita esimerkiksi nivelvaiheissa.

Oriveden kaupungin peruskoulut tekevät yhteistyötä lähialueensa asukkaiden, yritysten ja muiden yhteisöjen kanssa. Yhteistyökumppaneita ovat esimerkiksi seurakunta, nuorisotoimi, poliisi, sosiaali- ja terveystoimi, kaupungin eri hallintokunnat, kaupungin ja lähiseudun yritykset ja kolmannen sektorin järjestöt. Yhteistyötä tehdään tiedottamisella, tapaamisissa ja muilla tarvittavilla keinoilla.

Erityisopettaja tekee yhteistyötä oppilaan oppimisen, kasvun ja kehityksen tukemiseksi huoltajien, esikoulun, eri luokka-asteiden opettajien lisäksi myös mm. koulukuraattorin, terveydenhoitajien, perheneuvolan, sosiaalitoimen ja poliisin kanssa. Erityisopettaja toimii myös koulun moniammatillisen oppilashuoltotyöryhmän jäsenenä.

Toiminnan arviointi

Koulut arvioivat omaa toimintaansa. Oppilaat arvioivat omaa ja henkilökunnan toimintaa ikätasonsa mukaisesti. Henkilökunta arvioi vuosittain koulun työsuunnitelman toteutumista, lisäksi käytetään henkilöstökeskusteluja, kyselyjä toiminnan arvioimiseksi ja kehittämiseksi.

Kuvaus menettelytavoista yhteistyötilanteisiin liittyvissä ongelma- ja kurinpitotilanteissa löytyy koulujen opetussuunnitelmista ja lukuvuosisuunnitelmista.

5.2.2 Ohjauksen järjestäminen

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Oppilaanohjauksen tehtävä sekä yleiset tavoitteet ja tavoitteet vuosiluokilla 1 – 2, 3 – 6 ja 7 – 9 täsmennetään luvussa 7.21.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osa-alueiden edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetukseen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta erityiseen tukeen. Ennen erityisen tuen aloittamista, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan oppilaan tehostetun tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Erityisen tuen alkaessa tehtävään henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Oriveden kaupungin oppilaanohjaussuunnitelma

Yleistä

Ohjauksen tavoitteena on itsetunnon ja opiskelutaitojen vahvistuminen. Ohjaus vahvistaa oppilaan taitoja toimia yhteisön aktiivisena ja vastuullisena jäsenenä. Oppilas saa tietoa erilaisista ammateista ja työelämästä, rohkaistuu tekemään päätöksiä ja valintoja.

Oppilaan ohjauksen tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo. Ohjaustyöhön osallistuvat opettajat, oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan opinpolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa.

Kaikkien opettajien ja oppilaanohjaajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa ja oppimaan oppimisen taidoissa (yleinen tuki). Opettaja tukee oppilaan persoonallista kasvua, kehitystä ja osallisuutta. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Tehostetun tuen alkaessa kirjataan oppimissuunnitelmaan oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja menettelyt. Suunnitelmassa kiinnitetään huomiota oppilaan opiskelutaitoihin ja opiskelumotivaatioon. Lisäksi pyritään vahvistamaan oppilaan yhteistyötaitoja ja itseluottamusta Erityiseen tukeen siirryttäessä oppilaalle laaditaan HOJKS, johon kirjataan

myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet sekä vahvistetaan yleisen ja tehostetun tuen aikana aloitettuja toimenpiteitä. Ohjauksellista tukea annettaessa tehdään yhteistyötä oppilaan huoltajien ja oppilashuoltohenkilöstön kanssa.

Oppilaalla ja hänen huoltajallaan on mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valintamahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle ja tulevaisuudelle. Huoltajille järjestetään vanhempainiltoja ja tapaamisia. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen selvitetään ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajalle järjestetään tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajan, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajan yhteisissä tapaamisissa.

Alakoulu

Orivedellä alakouluilla on aluekoulupäiviä sekä yhteisiä kulttuuri- ja liikuntatapahtumia. Kouluissa tutustutaan lähiseudun ammatteihin ja työelämään. Esiopetukseen tuleville oppilaille ja heidän vanhemmilleen järjestetään tutustumisilta. Esiopetus pyritään järjestämään oppilaan tulevan koulun esiopetusryhmässä. Tuleville ensimmäisen luokan oppilaille pidetään tutustumispäivä. Alakoulusta yläkouluun siirtymistä ohjaavat luokanopettajan lisäksi oppilaanohjaajat, erityisopettaja, ja kuraattori.

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon myös tehostetun ja erityisen tuen aikana.

Yläkoulu

Orivedellä yläkoulussa ohjauksesta huolehtivat oppilaanohjaajat, aineenopettajat ja koulun muu henkilöstö perusopetuksen ajan ja nivelvaiheessa oppilaan siirtyessä toiselle asteelle. Luokilla 7-9 oppilaat saavat luokkamuotoista, henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta, joista huolehtivat oppilaanohjaajat. Lisäksi oppilailla on työelämään tutustumisjaksot (TET). Muita työelämään tutustumisen tapoja ovat työelämän edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit ja eri alojen tiedotusmateriaaleihin perehtyminen.

Oppilaanohjaajat käyvät kertomassa kuudesluokkalaisille yläkouluun siirtymisestä, oppilaat vierailevat yläkoulussa ja heidän huoltajilleen järjestetään vanhempainilta. Kaikilla luokka-asteilla järjestetään vanhempainiltoja ja huoltajien tapaamisia, joissa on mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista ja valintamahdollisuuksista. Peruskoulun päättövaiheessa järjestetään jatko-opintomessut, missä yhdeksäsluokkalaisilla ja heidän huoltajillaan on mahdollisuus saada tietoa eri jatko-opintomahdollisuuksista. Yläkoulusta toiselle asteelle siirtymistä ohjaavat oppilaanohjaajat yhteistyössä erityisopettajien ja kuraattorin kanssa.

Yläkoulun aikana ohjauksen tavoitteena on vahvistaa oppilaan ymmärrystä opiskelun merkityksestä omassa elämässä. Päättöluokkalaisten ohjauksessa painotetaan jatko-opintomahdollisuuksien löytymistä.

5.2.3 Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Oppilas voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja, kuten erilaisia symbolijärjestelmiä puutteellisten kommunikaatiotaitojensa vuoksi. Kielellisen vuorovaikutuksen mahdollisuus ja tukeminen kaikkina koulupäivinä edistää oppilaan kehitystä, sosiaalista kasvua ja osallisuutta kouluyhteisössä. Tavoitteena on, että sekä toiset oppilaat että oppilaan kanssa toimivat aikuiset tuntevat oppilaan tavan kommunikoida. Oppilaan omien kommunikaatiotaitojen kehittäminen mahdollistaa tasavertaisen vuorovaikutuksen muiden kanssa. Kieli on oppimisen keskeinen väline ja kielen kehittyminen vaikuttaa ajattelun ja tunteiden kehitykseen sekä oppilaan identiteetin muotoutumiseen.

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään. Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja oppilashuollon henkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen. Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve arvioidaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Pedagogisen arvion ja pedagogiseen selvitykseen merkitään tarvittaessa arvio / selvitys tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarpeesta ja tavoitteista. Rehtori vastaa palvelujen hankkimisesta ja resurssista. Tavoitteena on tukea oppilaan koulunkäyntiä tarpeelliseksi katsotulla tavalla ja ehkäistä oppimisvaikeuksia, syrjäytymistä tai yleisen tuen piirissä käytettynä siirtymistä tehostettuun tai erityiseen tukeen.

5.2.4 Perusopetusta tukeva muu toiminta

Perusopetuksen yhteydessä voidaan oppilaille järjestää kirjastotoimintaa, kerhotoimintaa ja muuta opetukseen läheisesti liittyvää toimintaa. Opetuksen järjestäjä päättää toiminnan järjestämisestä ja laajuudesta. Edellä mainittua toimintaa voidaan tarvittaessa käyttää osana oppilaiden suunnitelmallista tukea.

Koulun kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminta on työsuunnitelmassa määriteltyä tavoitteellista toimintaa, joka tukee oppilaiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua ja kehitystä. Toiminnalla lisätään oppilaiden osallisuutta, edistetään eettistä kasvua ja tuetaan yhteisöllisyyttä. Monipuolinen koulun kerhotoiminta antaa oppilaille mahdollisuuden onnistumisen ja osaamisen kokemuksiin. Kerhotoiminnan avulla vahvistetaan kasvatukseen liittyvää kodin ja koulun kumppanuutta ja yhteistyötä.

Kerhotoiminta tukee erilaisten harrastusten viriämistä. Sen tavoitteena on luovan toiminnan ja ajattelun taitojen kehittäminen, omaehtoisuuteen kannustaminen sekä terveellisten elämäntapojen ja liikunnan lisääminen. Kerhotoiminnan tulee tarjota

monipuolista, oppilasta arvostavaa toimintaa ja tilaisuuksia myönteiseen, kehitystä rikastavaan vuorovaikutukseen aikuisten ja toisten oppilaiden kanssa.

Oppilas voi saada kerhotoiminnasta vahvistusta oppimismotivaatiolleen ja tukea kaikinpuoliseen hyvinvointiinsa. Kerhotoiminta antaa mahdollisuuden soveltaa ja syventää oppitunneilla opittua. Kerhotoimintaan osallistuminen voidaan myös suunnitella osaksi tehostettua tai erityistä tukea. Kerhotoiminnan vapaaehtoisuus tulee säilyttää.

Kerhotoiminta antaa opettajalle mahdollisuuden oppilaidensa eri puolten parempaan tuntemiseen, mikä osaltaan edistää opettajan valmiutta ottaa opetuksessaan huomioon oppilaiden vahvuudet ja tarpeet.

Koulun kerhotoimintaa voidaan järjestää myös aamu- ja iltapäivätoimintaa täydentävänä toimintana. Aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään valtakunnallisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden pohjalta laaditun paikallisen toimintasuunnitelman mukaisesti.

Paikallisen opetussuunnitelman laadinta

Koulun kerhotoiminnan tavoitteena on tukea oppilaiden koulunkäyntiä ja tarjota oppilaille elämyksiä. Jokainen koulu järjestää edellytyksiensä mukaan kerhotoimintaa. Toiminta on koulukohtaista ja riippuu pitäjien kiinnostuksien kohteista ja osaamisalueista. Koulu tiedottaa huoltajia koulussa järjestettävistä kerhoista.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan periaatteet selviävät aamu- ja iltapäivätoiminnan valtakunnallisista perusteista ja kaupungin omasta toimintasuunnitelmasta.

5.3 Joustavan perusopetuksen toiminta

Oriveden kaupunki järjestää joustavaa perusopetusta vuosiluokalle 9. Joustavan perusopetuksen toiminnan tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Joustavan perusopetuksen toiminnalla tarkoitetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan järjestettävää opetusta ja oppimisen ja kasvun tukea. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen.

Joustavan perusopetuksen toiminta on tarkoitettu niille 9 -luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta sekä oppilaille, joita näyttäisi uhkaavan syrjäytyminen jatkokoulutuksesta ja työelämästä. Poikkeuksellisesti toimintaan voidaan ottaa myös erityistä tukea saava oppilas, mikäli oppilas kykenee noudattamaan joustavan perusopetuksen toiminnassa käytettävää opetussuunnitelmaa ja järjestelyä voidaan kokonaisuutena pitää oppilaan edun mukaisena.

Oppilas valitaan toimintaan oppilaan ja/tai hänen huoltajiensa tekemän hakemuksen perusteella. Oppilasvalinnassa otetaan huomioon oppilaan kokonaisvaltainen etu, sekä lausunnot aineenopettajilta ja luokanvalvojlta sekä työelämään tutustumisjaksojen palautteet. Oppilaalta odotetaan motivaatiota opiskella. Vakavat käytöshäiriöt ovat este joustavassa perusopetuksessa opiskelulle. Otettaessa oppilaita toimintaan heihin

sovelletaan yhdenvertaisia valintaperusteita. Tarvittaessa hylkäys joustavasta perusopetuksesta perustellaan sitä vaadittaessa oppilaalle ja hänen huoltajilleen.

Joustavan perusopetuksen toiminnan, josta käytetään jäljempänä ilmaisua joustava perusopetus, tavoitteena on vahvistaa kokonaisvaltaisesti oppilaan opiskelumotivaatiota ja elämänhallintaa. Perusopetuksen oppimäärän suorittamisen lisäksi tavoitteena on tukea oppilasta toisen asteen koulutukseen siirtymisessä sekä antaa valmiudet selviytyä opiskelussa. Erityistä huomiota kiinnitetään työmuotoihin, joilla vahvistetaan huoltajien ja kaikkien joustavassa perusopetuksessa työskentelevien yhteistä kasvatustyötä.

Toiminta toteutetaan perusopetusta koskevien yleisten säädösten ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden ja sisältöjen mukaisesti. Koulun toimintakulttuuria, toimintatapoja ja opetusmenetelmiä kehitetään vastaamaan joustavaan perusopetukseen valittujen oppilaiden yksilöllisiä tarpeita. Erityisesti huomiota kiinnitetään oppilaan hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaan yhteistyöhön, oppilashuoltoon ja ohjaukseen. Opetus järjestetään koulussa lähiopetuksena ja osaksi työpaikoilla sekä muissa oppimisympäristöissä ohjattuna opiskeluna.

Oppilasta varten asetetut tavoitteet, oppimisympäristöt sekä tukitoimet suunnitellaan ja toteutetaan siten, että ne vastaavat perusopetuksen tavoitteita. Joustavassa perusopetuksessa painotetaan toiminnallisia ja työpainotteisia opiskelumenetelmiä.

Toiminnassa korostuvat moniammatillinen sekä eri hallintokuntien ja organisaatioiden välinen yhteistyö, johon osallistuvat ammatilliset oppilaitokset ja lukiot, vapaan sivistystyön oppilaitokset sekä nuorten työpaja.

Oppilasvalinnasta tehdään hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekee rehtori. Päätös valmistellaan moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä. Joustavan perusopetuksen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma tai tarkistetaan hänelle jo aiemmin laadittua oppimissuunnitelmaa.

Suunnitelmassa kuvataan oppilaan joustavan perusopetuksen järjestäminen koulussa ja muissa oppimisympäristöissä, moniammatillinen yhteistyö, tarvittavat tuki- ja neuvontapalvelut sekä toiminnan seuranta.

Joustavan perusopetuksen oppilas voi saada tarvitsemaansa yleistä tai tehostettua tukea. Mikäli oppilaalle on tehty päätös erityisen tuen antamisesta, joustavan perusopetuksen toteuttaminen kuvataan vastaavalla tavalla henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

Jos joustavan perusopetuksen toiminta päättyy yksittäisen oppilaan kohdalla ennen perusopetuksen päättymistä, tehdään siitä hallintopäätös. Hallintopäätöksen tekee rehtori.

Joustava perusopetus toteutetaan pienryhmämuotoisesti. Opetusta voidaan antaa myös osittain tai kokonaan muun ryhmän yhteydessä. Muissa oppimisympäristöissä, kuten työpaikoilla, tapahtuva oppiminen on oleellinen osa joustavaa perusopetusta. Se suunnitellaan vastaamaan opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä.

Opiskelun tulee sisältää riittävästi opettajan antamaa vuorovaikutteista opetusta myös muissa oppimisympäristöissä toteutettavien opetusjaksojen aikana. Oppilaalle annetaan

näille jaksoille opetussuunnitelman tavoitteiden mukaisia oppimistehtäviä. Suoriutuminen ja oppimistehtävät arvioidaan osana oppilaan arviointia. Koulun tulee sopia kirjallisesti opettajien ja työpaikalla tai muualla koulun ulkopuolella opiskelua ohjaavien henkilöiden työnjaosta ja vastuista.

Muissa oppimisympäristöissä toteutettavat opetusjaksot suunnitellaan yhteisymmärryksessä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa. Oppilaalla on oikeus saada tarvitsemaansa ohjausta sekä oppimisen ja koulunkäynnin tukea myös näiden jaksojen aikana. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikissa oppimisympäristöissä on huolehdittu työturvallisuudesta ja varauduttu mahdollisten tapaturmien varalta.

Opetuksen järjestäjän tulee perehdyttää joustavan perusopetuksen tehtävissä toimivat henkilöt, koulun ulkopuoliset toimijat mukaan lukien, tietosuojaan ja salassapitoon liittyviin säädöksiin.

Opetuksen järjestäminen moniammatillisesti edellyttää, että opettajan lisäksi toimintaan osallistuu nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen, perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä muuhun tuki- ja neuvontatyöhön perehtynyt, opetuksen järjestäjän nimeämä henkilö tai henkilöitä. Orivedellä toimintaan osallistuu kuraattori.

5.4 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.4.1 Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluista vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puututaan tarvittaessa ongelmiin. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvu ympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Erityistä huomiota kiinnitetään oppilaan mielenterveyden turvaamiseen.

Ehkäisevä lastensuojelu ja terveydenedistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä.

Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon moniammatillista yhteistyötä. Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevän lastensuojelutyön ja kouluterveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa. Yhteistyössä ja toimintaohjeissa tulee ottaa huomioon oppilaan kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvuympäristössä olevien riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.

Oppilashuoltoa koordinoidaan ja kehitetään oppilashuollon moniammatillisessa yhteistyössä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä. Yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toimeenpanoon kuuluvia tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa sovitaan yhteistyön yleisistä periaatteista ja rakenteista, käytännön toiminnan järjestämisestä, keskinäisestä työnjaosta ja vastuista. Yhteistyön järjestämisessä otetaan huomioon myös muiden viranomaisten kuten poliisin ja pelastustoimen tai muiden yhteistyökumppaneiden kanssa tehtävä yhteistyö terveyteen ja turvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä.

Oppilashuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsittelyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat. Kouluyhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa, jonka käsittely kuvataan luvussa 5.4.3.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Oppilaille annetaan

mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

5.4.2 Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa tulee olla järjestyssäännöt tai koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä. Opetussuunnitelman yhteydessä on myös laadittava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma tulee toimeenpanna ja sen noudattamista ja toteutumista tulee valvoa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville⁷⁹. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu yhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi koulu yhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseen, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa myös tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja koulu yhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen. Koulu yhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvaluuteen liittyvät tekijät.

Koulukuljetuksen odotusaikojen valvonnasta ja ohjatusta toiminnasta sekä matkojen aikaisesta turvallisuudesta huolehditaan sopimalla yhteisistä menettelytavoista. Niistä sekä kuljetusjärjestelyistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näitä ohjeita sovitetaan yhteen.

Koulu yhteisön turvallisuutta ohjaavat myös työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma. Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle.

Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Koulu yhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Paikallinen yhteistyö opetustoimen eri toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä.

5.4.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaan asian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen

säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian vireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- terveydenhuollon viranomaiselta,

muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot.⁹⁶ Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

5.4.4 Oppilashuollon ja turvallisuuden edistäminen paikallisessa opetussuunnitelmassa

Oppilashuollon tavoitteet

- Luoda turvallinen oppimisympäristö ja tukea oppilaiden opiskelua
- Ehkäistä syrjäytymistä
- Edistää koulu yhteisön hyvinvointia tunnistamalla, lieventämällä ja poistamalla esteet ja ongelmat
- Suojata mielenterveyttä
- Tukea opettajien työtä

1. Oppilashuollon yhteistyön järjestäminen, sen rakenne, tavoitteet ja toimintatavat

Oppilashuollollinen tuki tehostetun ja erityisen tuen tarpeessa olevan sekä joustavassa perusopetuksessa olevan oppilaan tukemisessa toteutetaan kolmiportaisen mallin mukaan. Tavoitteena on oppilaan koulunkäynnin kokonaisvaltainen tukeminen. Suunnitelma on laadittu yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon edustajien kanssa.

Koulukuraattoritoiminta

Koulukuraattori on koulun sosiaalityöntekijä, joka voi puuttua erilaisiin ongelmatilanteisiin oppilaiden, opettajien tai lapsen/nuoren huoltajien pyynnöstä. Tällaisia tilanteita voivat olla mm. koulukiusaaminen, koulupelko, oppimis- sekä kotivaikkeudet.

Vanhempien ja kuraattorin keskusteluissa pyritään tarkastelemaan toisaalta koulun ja toisaalta vanhempien käsitystä oppilaan tilanteesta. Yhdessä etsitään keinoja lapsen auttamiseksi ja suunnitellaan, millaista yhteistyötä koulun aikuiset ja vanhemmat voivat tehdä. Tarvittaessa otetaan yhteyttä eteenpäin vanhempien ja oppilaan kanssa sovitulla tavalla. Tällaisia tahoja voivat olla mm. kasvatus- ja perheneuvola, koululääkäri ja sosiaalitoimi.

Koulukuraattori tekee yhteistyötä koulun kanssa osallistumalla mm. koulun oppilashuoltoryhmän kokouksiin kaikilla kouluilla, opettajain kokouksiin sekä vanhempainiltoihin. Tarvittaessa koulukuraattori tekee myös kotikäyntejä. Koulukuraattorin tehtävänä on siis tukea ja auttaa oppilasta hänen koulunkäynnissään ja muussa oppilaan

sosiaalisessa kasvussa sekä vaikuttaa siihen, että oppilaan on mahdollista kasvaa kohti hyvää nuoruutta ja aikuisuutta sekä iloita oppimisestaan koulussa.

Koulukuraattorin toimisto sijaitsee yhteiskoululla. Keskuskoululla koulukuraattori käy viikoittain ja Rovastinkanakaan koululla joka toinen viikko. Muilla ala-asteen kouluilla koulukuraattori käy oppilashuoltoryhmien kokouksissa sekä tarvittaessa vanhempien, oppilaan tai opettajan pyynnöstä. Lisäksi koulukuraattori pitää tarvittaessa luokkaryhmille oppitunteja, ryhmäytymis- ja yhteistoimintatuokioita, mikäli luokalla on huono yhteishenki tms. ongelmaa. Aloitteentekijänä näissä tilanteissa on yleensä opettaja, joka ottaa yhteyttä koulukuraattoriin, ja yhdessä voidaan miettiä sopivia toimintamalleja.

Oppilashuollon palveluiden järjestäminen

Oppilashuoltoryhmien (OHR) kokoontuminen

Keskuskoulun ja Rovastinkanakaan OHR kokoontuu joka toinen viikko. Pieneen oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, kuraattori, terveydenhoitaja ja erityisopettaja. Isoon oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori, erityisopettaja, kuraattori, terveydenhoitaja, psykologi ja tarvittavat opettajat. Iso ryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukukaudessa.

Karpinlahden koulussa, Hirsilän koulussa ja Eräjärven koulussa kokoontuu iso oppilashuoltoryhmä kaksi kertaa lukukaudessa. Holman ja Päilahden kouluilla oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran lukuvuodessa tai tarvittaessa useammin.

Yläkoulun oppilashuoltoryhmään kuuluvat rehtori tai vararehtori, tarvittavat erityisopettajat, terveydenhoitaja, kuraattori, oppilaanohjaajat ja tarvittavat opettajat. Ryhmä kokoontuu joka toinen viikko.

Yläkoulussa kokoontuu yhteisöllinen iso oppilashuoltoryhmä, jossa on osallistujia laaja-alaisesti eri sektoreilta. Iso oppilashuoltoryhmä kokoontuu kerran lukukaudessa.

Oppilashuoltotyön organisointi

Koollekutsujana toimii rehtori tai muu tehtävään määrätty opettaja. Asiat OHR –ryhmään kootaan tarpeen mukaan rehtorin tai muun tehtävään määrätyn opettajan kautta. OHR- ryhmässä koollekutsuja huolehtii kokouksen ajankäytöstä.

Koulu tiedottaa huoltajia oppilashuoltoryhmän kokoonpanosta ja työn merkityksestä koulutyölle lukuvuoden alussa. Rehtori vastaa tiedottamisesta.

Kirjaaminen oppilashuoltoryhmässä:

Oppilashuoltoryhmässä tehtävään rekisteriin kirjataan seuraavat asiat:

*vireillepanija,

- *aihe,
- *päättetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut,
- *asian käsittelyyn osallistuneet sekä
- *se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan asioita asian vireille panija ilmoittaa oppilaan huoltajille, että lapsen asioita käsitellään OHR-ryhmässä. Huoltajan sitä vaatiessa hänelle esitetään OHR-ryhmässä tehty kirjaus lapsen asioista. OHR:ssä sovitaan kuka osallistujista hoitaa kirjauksen käsitellyistä aiheista. Näistä kirjauksista muodostuu rekisteri, jota säilytetään kouluilla. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä. Rekisteriä koskee laki tietojen käsittelystä ja rekistereiden ylläpitämisestä sekä salassapitomääräykset. OHR:ssä sovitaan tilanteen mukaan, kuka on tarvittaessa yhteydessä oppilashuollon palveluiden asiantuntijoihin, muihin tarvittaviin asiantuntijoihin sekä paikalliseen tukiverkoston.

Oppilashuolto yhteisöllisenä toimintana ja osallisuuden vahvistaminen

Oppilashuollossa pyritään näkemään lapsi ja nuori kokonaisuutena, yksilönä mutta myös ryhmän jäsenenä.

Samaa tehtävää hoitaa Orivedellä ennaltaehkäisevän lastensuojelun työryhmä, joka kokoontuu 4 kertaa vuodessa.

Juupajoella kokoontuu lasten – ja nuorten hyvinvointiryhmä 2 kertaa vuodessa. Juupajoella toimii myös kuntatiimi, joka on yhteydessä paikallisiin kolmannen sektorin toimijoihin.

Koulujen oppilaskuntien yhteistyö OHR- ryhmien kanssa vahvistaa oppilaiden osallisuuden tunnetta.

Yhteistyö kodin, koulun, oppilashuollon palvelujen asiantuntijoiden, muiden asiantuntijoiden ja paikallisen tukiverkon kanssa.

Rehtori vastaa henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttämisestä oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan.

Oppilaan vanhemmilla on velvollisuus ilmoittaa oppilaan poissaoloista. Runsaita poissaoloja käsitellään opettajainkokouksessa ja oppilashuoltoryhmässä. Poissaoloista keskustellaan oppilaan, vanhempien, luokanvalvojan ja tarvittaessa terveydenhoitajan tai kuraattorin kesken.

Koululla on tavattavissa koulukuraattori ja terveydenhoitaja. Asetuksen mukaan terveydenhoitaja tapaa oppilaat joka vuosi. Ennen jatko-opintoihin siirtymistä ammatinvalintaa pohditaan 8.luokan terveystarkastuksessa sekä opinto-ohjaajan kanssa. Jos oppilaalla on erityistä huolenpitoa vaativa sairaus, hoidosta on keskusteltava yhteistyössä vanhempien, opettajien ja hoidosta vastaavan tahon kanssa. Oppilaan terveyden- tai sairauden hoitoon tarvittavan tuen ja seurannan järjestäminen hoidetaan yhteistyössä vanhempien ja hoitavan tahon kanssa. Tarpeen mukaan oppilas voidaan

ohjata erityispalveluihin, esimerkiksi mielenterveyshoitajan luokse. Orivedellä ja Juupajoella nimetty koulupoliisit, joiden kanssa tehdään tiiviimpää yhteistyötä.

Peruskoulun ja toisen asteen opintoihin siirtymisen nivelvaiheissa oppilashuollon yhteistyö hoidetaan siirtopalavereissa. Jatko-opintojen suunnittelu toteutetaan oppilaan ja vanhempien, terveydenhoitajan, opinto-ohjaajan sekä jatko-opintopaikan yhteistyönä.

Oppilaan erilaisiin elämäntilanteisiin liittyvissä asioissa esim. perheväkivalta, päihde- ja mielenterveysongelmat perheessä, perhe ohjataan hakeutumaan tarpeellisten palveluiden piiriin ja tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus. Lastensuojeluilmoituksen tekee se viranhaltija, jolla herää huoli lapsen hyvinvoinnista.

Tapaturmia ehkäistään tarkastamalla kouluympäristön turvallisuus kolmen vuoden välein. Kaikista puutteista ilmoitetaan heti kiinteistöstä vastaavalle. Henkilökunnan ensiaputaitoja pyritään ylläpitämään säännöllisesti. Vahingon sattuessa oppilas ohjataan asianmukaiseen hoitoon ja ilmoitetaan vanhemmille. Ensiapukaapit kouluissa tarkastetaan vuosittain. Tarkastuksen hoitaa terveydenhoitaja.

Opetuksen järjestäjän oppilaitoksissa tupakointi ja päihteiden käyttö on kiellettyä ja rangaistavaa. Joka kerrasta annetaan jälki-istunto ja/tai kasvat keskustelu sekä ilmoitetaan asiasta huoltajille. Kolmannen kiinni jäämisen jälkeen asia ilmoitetaan poliisille ja tehdään lastensuojeluilmoitus yli 15-vuotiaiden osalta ja alle 15-vuotiaista tehdään lastensuojeluilmoitus. Ennalta ehkäisevää valistusta annetaan alakouluissa läpäisyperiaatteella eri oppiaineissa. Yläkoulussa terveystiedossa, biologiassa (Orivedellä: sekä joka kolmas vuosi päihdeputki –tapahtumaviikko). Yksilöllistä valistusta annetaan terveystarkastusten yhteydessä.

Kurinpäällisiä toimia ovat oppilaan kanssa keskustelu, kasvat keskustelu, oppilaan jättäminen jälki-istuntoon, kirjallisen huomautuksen antaminen ja määrä-aikainen koulusta erottaminen. Kurinpäällisistä toimia seuraa koulun sääntöjen rikkomisesta, kuitenkin niin, että ne asteittain kovenevat. Oppilaan kanssa voi keskustella rikkomuksen nähnyt koulun henkilökunnan jäsen yhdessä luokanopettajan / luokanvalvojan kanssa. Kasvat keskustelun ja jälki-istunnon voi antaa opettaja. Kirjallisen huomautuksen voi antaa rehtori, määräaikaista erottamista käsittelee johtokunta. Oppilasta on aina kuultava ennen rangaistuksen määräämistä. Opetuksen eväämistilanteessa tehdään opiskelusuunnitelma ja seurataan sen toteutumista.

Kouluruokailu

Koulussa tarjotaan suositusten mukainen, maksuton kouluruoka kerran päivässä. Erityisruokavalioiden saamiseksi tarvitaan terveydenhoitajan todistus. (Juupajoki: 1-6 luokkalaiset saavat välipalan mikäli koulupäivä jatkuu yli kolme tuntia ruokailun jälkeen. Iltapäivähoidossa välipala saadaan ruokailun mukaan. Orivedellä tilapalvelun ravitsemuspäällikkö vastaa kouluruokaa koskevista linjauksista. Juupajoella linjauksista vastaa sivistystoimi.

Ruokailutauko on osa koulun työpäivää ja tärkeä opetus- ja kasvatustilanne. Ruokailutauko lounasaikaan tarjoaa parhaimmillaan koulu yhteisön jäsenille ravinnon ja ruokailutapojen oppimisen lisäksi myös lepoa, virkistystä ja yhdessäoloa. Kouluruokailuun

liittyvät asiat kytkeytyvät monien eri oppiaineiden osaksi. Kouluruokailu tukee mm. koulun ympäristökasvatusta huomioimalla toiminnassaan ympäristönäkökohdat. Ruokailun yhteydessä oppilaille annetaan malli hyvinvointia edistävästä ruoista ja aterioista ja heitä ohjataan syömään mallien mukaisesti.

Koulujen ruokalistat laaditaan niin, että tuttujen makujen lisäksi oppilailla on mahdollisuus laajentaa maku- ja ruokatottumuksiaan.

Ruokailutilanteissa oppilaille opetetaan ja heiltä edellytetään hyviä suomalaisia käytöstapoja. Ruokailutilanteita valvovilla aikuisilla (opettajat ja kouluruokailuhenkilöstö) on vastuu toimia mallina ja ohjata oppilaita hyviin ruokailutottumuksiin ja pöytätapoihin. Kouluruoat valmistetaan ammattitaidolla. Ruoka on päivittäin kauniisti tarjoille asetettua ja laadukasta. Se täyttää kokonaisuudessaan hyvinvointia edistävän ruokavalion kriteerit (vähäsuolaista, vähärasvaista, runsaskuituista jne.). Kouluruoka on pääsääntöisesti kotimaisista raaka-aineista valmistettua ja edustaa suomalaista ruokakulttuuria. Kansainvälisyyttäkin löytyy säännöllisesti ruokalistan puitteissa ja/ tai teemapäivinä koulukohtaisesti.

Kouluruokailun kasvatustavoitteet

Seuraavat kouluruokailun kasvatustavoitteet ovat yhteiset esikoulusta lukioon. Hyvinvointia edistävä kouluateria tarkoittaa ateriaa, joka sisältää kaikkea tarjolla olevaa ruokaa lautasmallin mukaan (pääruokaa ja lisukkeita, tuoreita kasviksia, leipää ja kohtuudella levitettä sekä maitoa/piimää) Hyvinvointia edistävä ruokailuhetki tarkoittaa viihtyisää ruokailuympäristöä ja ruokailuseuraa sekä kiireetöntä tunnelmaa.

Hyvät pöytätavat tarkoittavat oikeaa tapaa käyttää ruokailuvälineitä, hillittyä käytöstä ja tilanteeseen sopivia puheenaiheita, siistin näköistä ruokailua oman ruokailupaikan siisteydestä vastaamista, taitoa arvioida itselle kohtuullinen ruokannos ja taitoa ottaa lisää, ymmärrystä kunnioittaa ruokaa, rohkeutta maistaa uusia makuja ja sitkeyttä opetella pitämään aluksi oudoilta tuntuvista ruoista.

Oriveden kouluilla ei ole karkki- eikä virvotusjuoma-automaatteja perustuen koulun tehtävään edistää oppilaiden terveyttä myös terveelliseen ruokavalioon ohjaamisen kautta. Oppilaiden osallistumista kouluruokailuun seurataan ja jos oppilas ei osallistu kouluruokailuun säännöllisesti, niin joko luokanvalvoja/luokanopettaja tai terveydenhoitaja keskustele oppilaan kanssa ja ilmoittaa asiasta myös huoltajalle.

Erityisruokavaliot

Sairauden hoitoon tarkoitetut erityisruokavaliot toteutetaan terveydenhoitajan, lääkärin tai ravitsemusterapeutin selvityksen perusteella hoito-ohjeiden mukaisesti. Selvitykset on toimitettava kouluruokailuhenkilöstön tietoon heti lukuvuoden alussa. Muutoksista ruokavaliosta on ilmoitettava välittömästi. Erityisruokavaliota noudattavan oppilaan poissaoloista on ilmoitettava myös koulun keittiöön.

Mm. eettisistä, uskonnollisista ja terveydellisistä syistä varsinaisesta ruokalistasta poikkeavaa ruokaa tarjotaan terveydenhoitajan selvityksen perusteella. Esimerkiksi kasvisruokaa valmistetaan vain terveydenhoitajan selvityksen perusteella.

Opettajan vastuulla on ilmoittaa ajoissa kouluruokailuhenkilöstölle retkille ym. koulun ulkopuolisiin tapahtumiin lähtevät oppilaat. Kouluruokailuhenkilöstö vastaa ilmoitettujen erityisruokavaliota noudattavien oppilaiden eväistä tai ruokailussa huomioitavista asioista koulun ulkopuolellakin tapahtuvien ruokailujen osalta.

Koulukuljetukset

Orivedellä koulukuljetukset järjestetään perusopetuslain (§32) mukaan. Oppilaskuljetuksia kehitetään osana paikallista joukkoliikennettä.

Esikoulut:

Esikoululaiset saavat maksuttoman kuljetuksen esiopetukseen, mikäli koulumatka on yli kolme kilometriä. Jos esikoululainen käy muuta esikoulua, niin huoltaja vastaa oppilaan kuljettamisesta tai saattamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Peruskoulu:

Peruskoulun oppilaille järjestetään maksuton kuljetus, jos perusopetuksessa, lisäopetuksessa tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan koulumatka on 1.-2. -luokilla yli kolme kilometriä ja 3.-10.-luokilla yli viisi kilometriä. Kunta ei ole velvollinen järjestämään kuljetusta koko koulumatkalle, vaan kuljetus voidaan järjestää osalle matkaa, kunhan oppilaan omatoimisesti kuljettava matka ei ylitä viittä kilometriä. Koulumatka mitataan kodin ja koulun väliltä lyhintä jalankulkukelpoista tietä pitkin.

Maksutonta koulukuljetusta voi muissa tapauksissa hakea koulumatkan rasittavuuden, vaikeuden tai vaarallisuuden perusteella. Hakemukset mahdollisine liitteineen toimitetaan Oriveden koulutoimistoon. Päätös maksuttomasta kuljetuksesta koulumatkan rasittavuuden ja vaikeuden perusteella tehdään asiantuntijalausuntojen (koululääkärin tai perheneuvolan lausunto) perusteella. Päätös maksuttomasta kuljetuksesta koulumatkan vaarallisuuden perusteella tehdään tieliikenneviranomaisen lausuntojen perusteella. Päätöksen maksuttoman koululaiskuljetuksen myöntämisestä tekee kasvatus- ja opetusjohtaja. Mahdolliset lausunnot pyydetään koulutoimen toimesta.

Jos oppilas hakeutuu muuhun kuin lähikouluunsa tai kunnan osoittamaan kouluun, huoltaja vastaa kuljetuksesta aiheutuneista lisäkustannuksista. Kaupunki ei myöskään vastaa ulkopaikkakuntalaisten kuljetuskustannuksista. Jos oppilaan asuinpaikka muuttuu kesken lukukauden vieraan koulupiiriin tai kunnan alueelle, voidaan oppilaalle myöntää koulunkäyntioikeus vanhassa koulussa, mutta kuljetuksesta aiheutuneista lisäkustannuksista vastaa huoltaja.

Perusopetuslain mukaisesti järjestettävä oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää kaksi ja puoli tuntia. Jos oppilas lukuvuoden alkaessa on täyttänyt 13 vuotta, saa koulumatka kestää enintään 3 tuntia.

Rehtori vastaa koulukuljetusten turvallisuutta sekä odotusaikojen järjestämistä ja turvallisuutta koskevista ohjeista sekä henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppaneiden perehdyttämisestä oppilashuollon järjestämistä koskevaan suunnitelmaan.

2. Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa toimitaan viimeisimmän kriisisuunnitelman mukaan. Opetuksen järjestäjä vastaa kriisisuunnitelman tekemisestä. Kriisisuunnitelma löytyy jokaiselta koululta ja rehtori vastaa sen ajanmukaisuudesta ja henkilökunnan perehdyttämisestä.

Oriveden kaupungin turvallisuussuunnitelman toimintaohjeet päivitetään lukuvuosittain ja niitä seurataan ja arvioidaan lukuvuoden aikana. Kouluilla tehdään kolmen vuoden välein koulun terveydellisten olojen suunnitelma ja tarkastus. Oriveden yhteiskoululla on oma turvallisuustyöryhmä.

Kaikki suunnitelmat löytyvät kouluilta ja rehtori vastaa niiden ajanmukaisuudesta ja henkilökunnan perehdyttämisestä. Suunnitelmista tiedottamisesta vastaa rehtori.

3. Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Oppilaiden suojaamiseksi kouluilla on suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Kouluissa on myös koulun oman opetussuunnitelman mukaan mahdollisesti käytössä kiusaamista ehkäiseviä ohjelmia kuten KiVa-koulu, Askeleittain – ohjelma sekä ristiriitatilanteiden ratkaisemiseksi käytettävä vertaissovittelu (VERSO) – ohjelma.

Suunnitelmasta tiedottamisesta vastaa rehtori.

8. Oppilaan arviointi

8.1 Arviointi opintojen aikana

Tukea tarvitsevan oppilaan arviointi

Oppimisvaikeudet tulee ottaa huomioon oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa tulee käyttää menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa. Arviointipalaute auttaa oppilasta tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta.

Jos erityisen tuen päätöksessä päätetään, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin hyvän osaamisen kuvauksiin. Yksilöllistettyjen oppimäärien mukaisesti opiskelluissa oppiaineissa voidaan käyttää sanallista arviota kaikilla vuosiluokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin yksilöllisiin tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arvioinnin tulee perustua oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa tulee ottaa huomioon oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

8.2 Päätöarviointi

Arvioinnin tehtävä

Päätöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

Arvioinnin periaatteet

Päätöarvioinnin tulee olla valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdella oppilaita tasavertaisesti. Päätöarvosanan tulee kussakin yhteisessä oppiaineessa perustua oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päätöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päätöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päätöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päätöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päätöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päätöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päätöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päätöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

8.3 Todistukset

Oppilaan todistukset ovat julkisia asiakirjoja. Jos niissä on oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, todistus on näiltä osin salassa pidettävä, ja se voidaan antaa vain oppilaalle ja hänen huoltajalleen. Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

1. Lukuvuositodistus
2. Välitodistus
3. Erotodistus

Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan lisäksi antaa välitodistuksia. Jakso-opetusta noudatettaessa jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Lukuvuoden aikana annetut jaksotodistukset voivat yhdessä muodostaa lukuvuositodistuksen.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistuksen liitteenä tulee olla koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista painotuksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei tarvitse antaa, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistukseen merkitään todistuksen nimi, opetuksen järjestäjän ja koulun nimi, oppilaan nimi ja syntymäaika, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Jos työskentely arvioidaan erikseen, merkitään sen arvio todistukseen. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10 §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia. Opetuksen järjestäjä päättää todistuksen ulkoasusta.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdiskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielillä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Perusopetuksen päättötodistus

Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päättötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päättötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisten aineiden arviointi sanoin (välttävä – erinomainen) ja numeroin (5-10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Päättötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päättötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päättötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päättötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päättötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päättötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päättötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päättötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päättötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päättötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päättötodistukseen. Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielillä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.